

Wprowadzenie teoretyczne

Proces interkalacji/deinterkalacji litu

Praca baterii zbudowanych z krystalicznych materiałów kompleksów fluorków żelaza jest oparta na zjawisku interkalacji/deinterkalacji litu.

Zjawisko interkalacji to proces wbudowywania w strukturę ciała stałego atomów jonów lub cząsteczek innej substancji przebiegający bez zasadniczej zmiany struktury krystalicznej gospodarza. Uwalnianie cząstek ze struktury interkalowanego materiału, czyli proces odwrotny, nosi nazwę deinterkalacji. W przypadku baterii litowych w strukturę związków stałych wbudowywany jest lit. Aby proces interkalacji był odwracalny podstawowe komponenty komórki elementarnej interkalowanego materiału powinny pozostać niezmienione z wyjątkiem niewielkich odwracalnych dystorsji struktury. Reakcję interkalacji litu można zapisać w następujący sposób:

Typy struktury związków zdolnych do interkalacji.

Aby związek był zdolny do interkalacji litu w jego strukturze powinny znajdować się przestrzenie mogące pomieścić atomy litu i umożliwiające im swobodną dyfuzję.

Ze względu na budowę strukturalną oraz kierunek dyfuzji litu możemy wyróżnić następujące typy związków:

Struktury trójwymiarowe

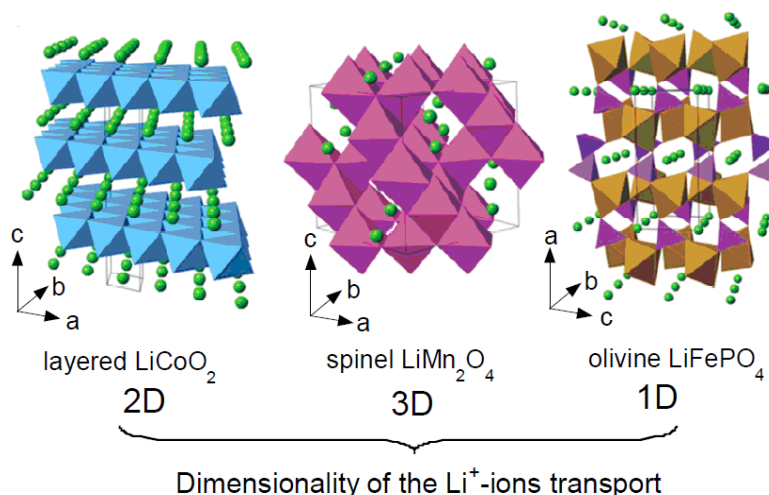
Sztywny szkielet w tych strukturach zawiera system luk krystalograficznych tworzących izolowane lub połączone ze sobą w dwu lub trzech kierunkach tunele zdolne do przewodzenia litu. Przykładem są tlenki metali przejściowych takie jak TiO_2 , WO_3 , LiMn_2O_4 (rys1).

Struktury quazi-dwuwymiarowe

Charakteryzują się one istnieniem warstw, w których wiązania pomiędzy atomami są kowalencyjne lub jonowo-kowalencyjne. Pomiedzy warstwami istnieją wolne przestrzenie van der Waalsa, w które mogą wbudowywać się jony litu. Słabe oddziaływania pomiędzy warstwami sprzyjają znacznej ruchliwości jonów litu. Do tej grupy związków należy grafit i LiCoO_2 (rys1).

Struktury quazi-jednowymiarowe

Utworzone są one z równoległych łańcuchów luźno powiązanych ze sobą. Przykładem są kompleksy fluorkowe metali przejściowych czy związki typu MX_3 ($\text{M}=\text{Ti}, \text{Nb}, \text{Zr}, \text{X}=\text{O}, \text{S}, \text{Se}$) oraz LiFePO_4 (rys1).

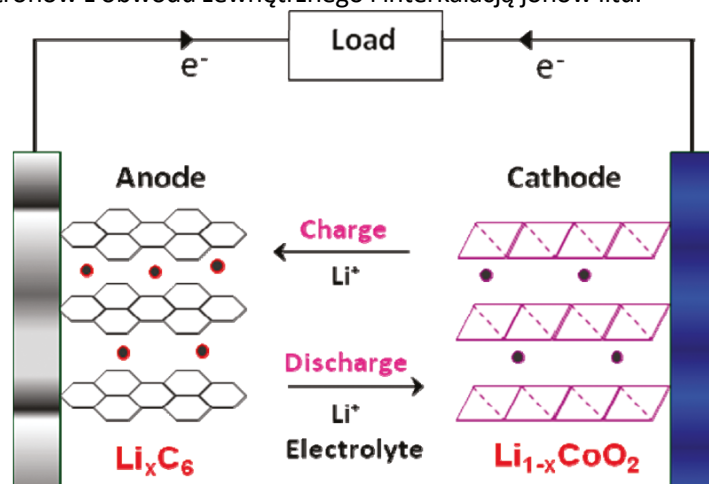
Rys.1 Struktury krystaliczne materiałów katodowych, zielonym kolorem oznaczono atomy litu [1]

Budowa i zasada działania baterii litowych

Bateria (ogniwo) układ dwu elektrod anody i katody mających kontakt z elektrolitem i oddzielonych separatorem, zdolny do magazynowania i przekształcania energii chemicznej na elektryczną. Na rysunku 2 zilustrowano zasadę działania przykładowego ogniwa litowego składającego się z anody grafitowej i katody z LiCoO_2 .

Anoda jest to elektroda posiadająca znak ujemny, na której podczas procesu rozładowania ogniwa przebiega reakcja utlenienia, prowadząca do przekazania elektronów do zewnętrznego obwodu oraz deinterkalacja jonów litu.

Katoda - podczas rozładowania elektroda ta ma znak dodatni i przebiegają na niej procesy redukcji, co wiąże się z przyjęciem elektronów z obwodu zewnętrznego i interkalacją jonów litu.

Rys.2 Zasada działania przykładowego ogniwa litowego składającego się z grafitowej anody i katody z LiCoO_2 [2]

Elektrolit – ośrodek, w którym przebiega transport jonów pomiędzy anodą i katodą

Separator – porowaty materiał nasycony elektrolitem i umieszczony pomiędzy katodą i anodą w celu mechanicznego rozdzielania elektrod i zapobiegania zwarcia ogniwa. Pozwala na transport jonów litu.

Baterie pierwszego rodzaju – bateria jednorazowego użycia, po jej rozładowaniu nie jest możliwe ponowne naładowanie i wykorzystanie, gdyż proces elektrodowy przebiega całkowicie nieodwracalnie.

Baterie drugiego rodzaju (akumulatory) baterie wielokrotnego użytku - po rozładowaniu możliwe jest przeprowadzenie reakcji odwrotnej przywracającej stan początkowy.

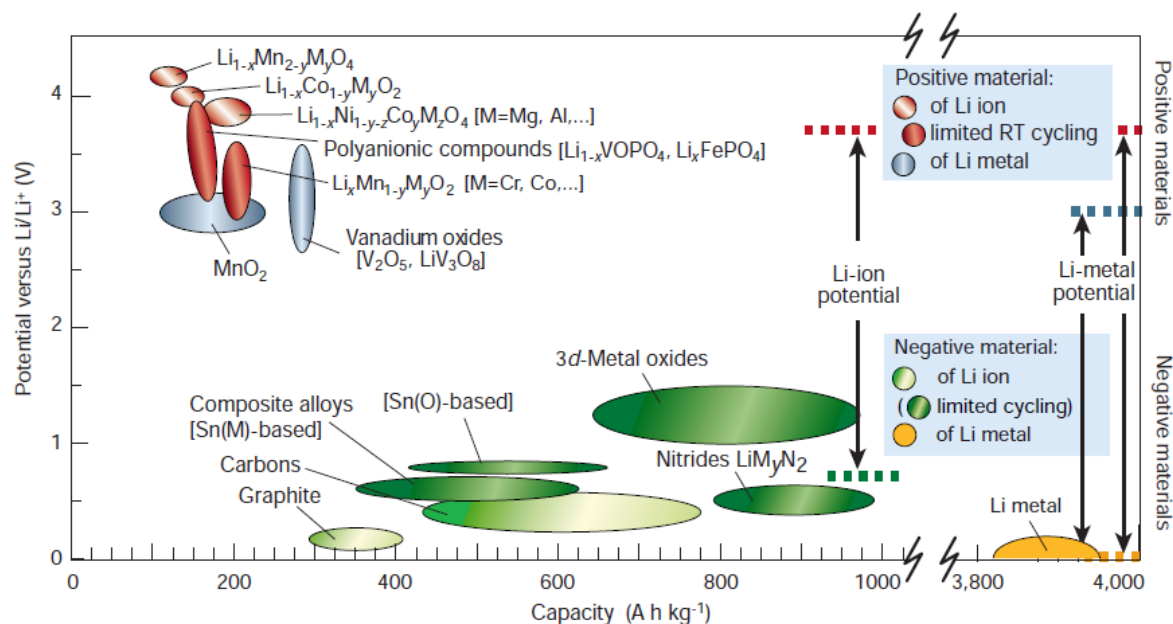
Cechy, jakie powinny posiadać: katoda, anoda, elektrolit

Na rysunku 3 przedstawiono właściwości (potencjał i pojemność) najpopularniejszych materiałów anodowych i katodowych.

Materiał katodowy powinien:

- Zawierać jon łatwo ulegający reakcji redox np. jon metalu przejściowego;
- Posiadać wysoki potencjał reakcji redox interkalowanego związku względem litu. Aby osiągnąć wysokie napięcie, metal przejściowy powinien posiadać wysoki stopień utlenienia;
- Mieć zdolność do charakteryzującego się dużą szybkością i odwracalnego procesu interkalacji/deinterkalacji litu w celu zapewnienia długiej żywotności ogniwa;
- Posiadać możliwość odwracalnego wbudowania dużej ilości litu (przynajmniej jednego atomu na jeden atom metalu) w dostępne miejsca w strukturze materiału, aby zmaksymalizować pojemność ogniwa;
- Charakteryzować się wysokim przewodnictwem elektronowym i jonowym, co umożliwi osiągnięcie minimalnych strat polaryzacyjnych podczas procesów ładowania i rozładowania baterii oraz osiągnięcie dobrej sprawności ogniwa;
- Cechować się stabilnością chemiczną. Związek elektrodowy nie powinien rozkładać się w warunkach pracy ogniwa ani reagować z elektrolitem;

- Ponadto materiał katodowy nie powinien być drogi, trudny w syntezie, toksyczny i uciążliwy dla środowiska.

Rys.3 Właściwości niektórych materiałów elektrodowych [3]

Materiały katodowe komercyjnie stosowane w bateriach litowych umieszczone są w tabeli 1 [1]

Table 1. Electrochemical characteristics of the three classes of insertion compounds.

Framework	Compound	Specific capacity ^a (mAh g ⁻¹)	Average potential (V vs. Li ⁰ /Li ⁺)
Layered	LiCoO ₂	272 (140)	4.2
	LiNi _{1/3} Mn _{1/3} Co _{1/3} O ₂	272 (200)	4.0
Spinel	LiMn ₂ O ₄	148 (120)	4.1
	LiMn _{3/2} Ni _{1/2} O ₄	148 (120)	4.7
Olivine	LiFePO ₄	170 (160)	3.45
	LiFe _{1/2} Mn _{1/2} PO ₄	170 (160)	3.4/4.1

^a Value in parenthesis indicates the practical specific capacity of electrode.

Zaletą LiCoO₂ jest wysokie przewodnictwo jonowe i elektronowe, wadą toksyczność materiału oraz jego znaczne koszty. Ponadto w praktyce użyteczne jest tylko 50% pojemności teoretycznej tego materiału ze względu na jego chemiczną niestabilność przy głębokim ładowaniu. LiMn₂O₄ charakteryzuje się również wysokim przewodnictwem jonowym i elektronowym oraz dużą szybkością reakcji redox. Jest niedrogi, przyjazny środowisku i bezpieczny. Niestety w jego przypadku obserwuje się znaczne straty pojemności w podwyższonych temperaturach. LiFePO₄ jest niedrogi bezpieczny zarówno dla użytkownika jak również środowiska naturalnego. Cechuje się jednak bardzo niskim przewodnictwem elektronowym i jonowym. Poprawienie tych właściwości uzyskuje się przez zmniejszenie rozmiaru cząstek oraz pokrycie ich węglem, co podwyższa koszt produkcji.

Materiał anodowy powinien posiadać takie same cechy jak materiał katodowy z wyjątkiem potencjału reakcji redoks, który w tym przypadku powinien być jak najniższy, aby SEM ogniwa, a co za tym idzie, ilość zgromadzonej w nim energii były jak największa. Na początku rozwoju baterii litowych, jako anodę stosowano metaliczny lit z uwagi na bardzo wysoką pojemność. Okazał się on jednak materiałem niebezpiecznym. W czasie pracy ogniwa z powodu wzrostu na powierzchni anody dendrytów Li dochodziło do zwarcia, wzrostu temperatury i wybuchu baterii. Materiałem bezpieczniejszym obecnie stosowanym w komercyjnych bateriach jest grafit. Ma on zdolność interkalacji litu, jest tani, łatwo dostępny i nietoksyczny oraz ma mały ciężar właściwy. Niestety charakteryzuje się dużą objętością molową, przez co wolumetryczna gęstość energii zgromadzonej w baterii jest na tyle niewielka, że stanowi to przeszkodę w miniaturyzacji tego typu baterii. W typowych ciekłych elektrolitach organicznych na powierzchni elektrody grafitowej

tworzy się warstwa SEI, która utrudnia dyfuzję jonów litu. Prowadzi to do osadzania się na tej warstwie Li i tworzenia niebezpiecznych dendrytów, jednak w mniejszym stopniu niż miało to miejsce w przypadku elektrod z metalicznego litu.

W celu poprawy właściwości materiałów elektrodowych stosowanych w bateriach litowych dąży się do otrzymywania materiałów nanokrystalicznych. Zmniejszenie rozmiaru cząstek skraca drogę dyfuzji litu i ułatwia transport jonów litu i elektronów do ich wnętrza (zwiększone przewodnictwo jonowe i elektronowe). Rozdrobnienie materiału do skali nanometrycznej zwiększa jego powierzchnię właściwą a co za tym idzie powierzchnię kontaktu między materiałem elektrodowym i elektrolitem. Zwiększa się ilość miejsc aktywnych oraz transport reagentów, co powoduje zwiększenie szybkości i wydajność reakcji elektrodowej (rośnie maksymalna moc ogniwa). Zwiększa się kontakt elektryczny pomiędzy sąsiednimi ziarnami oraz z kolektorem prądu, co zmniejsza opór elektryczny ogniwa. Poprawiają się również właściwości mechaniczne materiału, który staje się bardziej odporny na zmiany objętości. W niektórych przypadkach obserwuje się wzrost potencjału reakcji redoks oraz powstanie nowych mechanizmów magazynowania litu w porach czy na granicach faz.

Odpowiednio dobrany elektrolit powinien wykazywać:

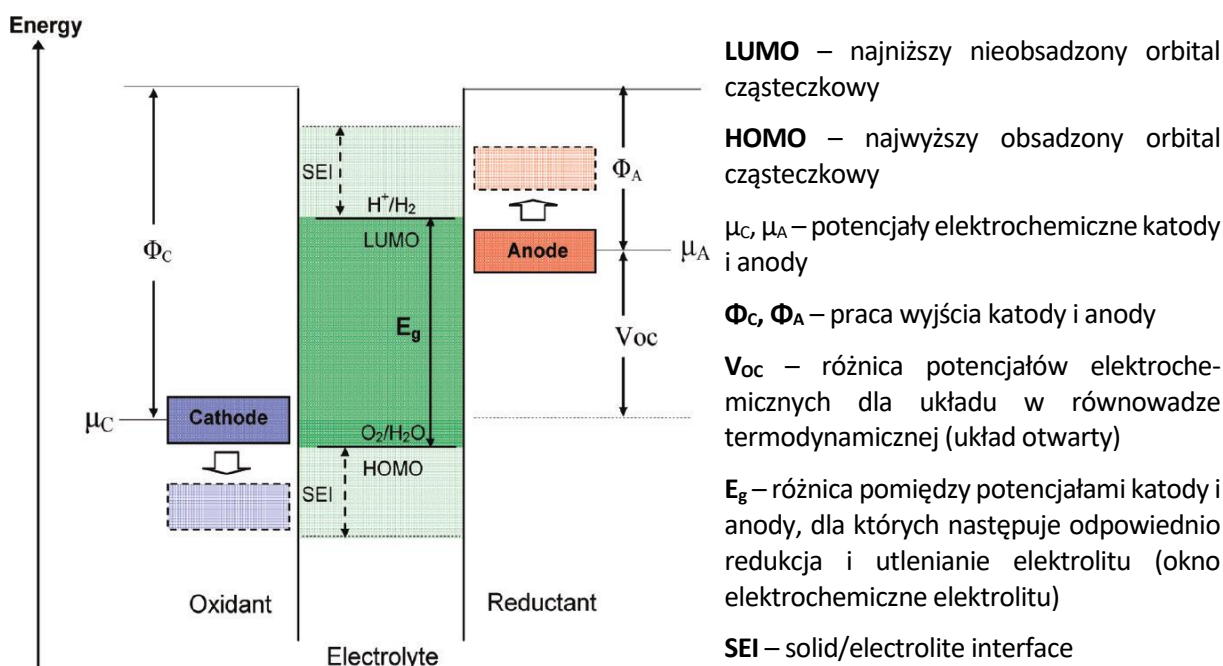
- Dobre przewodnictwo jonowe ($\sigma_{Li} > 10^{-4}$ S/cm) w zakresie temperatur pracy ogniwa. Powinien posiadać dużą wartość przewodnictwa właściwego i mały współczynnik lepkości dynamicznej. Zapewni to odpowiednią dyfuzję litu i zmniejszy zjawisko polaryzacji przy elektrodach.
- Liczbę przenoszenia jonów litu w przybliżeniu wynoszącą 1
- Zanedbywalne małe przewodnictwo elektronowe ($\sigma_e < 10^{-10}$ S/cm).
- Bierność chemiczną względem innych materiałów elektrodowych zastosowanych w układzie oraz odporność na warunki pracy ogniwa
- Stabilność w obszarze potencjałów równym przynajmniej różnicy potencjałów pary elektrod stosowanych w ogniwie (stabilność w oknie elektrochemicznym) W innym przypadku powinna istnieć możliwość szybkiego tworzenia pasywacyjnej warstewki na granicy faz elektroda elektrolit (SEI)
- Bezpieczną dla użytkownika pracę, czyli powinien być niewybuchowy i niepalny
- Bezpieczną dla środowiska pracę, czyli powinien być nietoksyczny
- Tanie koszty produkcji, powinien być opłacalny.

Obecnie stosują się najczęściej elektrolity ciekłe stanowiące sole nieorganiczne typu $LiPF_6$, $LiBF_6$, $LiClO_4$ w rozpuszczalnikach organicznych węglanów: propylenu, etylenu, dimetylu, dietylu. Wadą tych elektrolitów jest to, że na granicy faz elektroda-elektrolit przebiegają niekorzystne procesy (szereg reakcji chemicznych) prowadzące do powstawania na powierzchni elektrody warstwy słabo przewodzącej jony. Prowadzi to do pogorszenia pracy ogniwa. Rozpuszczalniki organiczne niosą pewne zagrożenia związane z bezpieczeństwem ogniwa. Problem ten próbuje się rozwiązać przez wprowadzenie elektrolitów żelowo-polimerowych oraz elektrolitów stałych polimerowych, ceramicznych i szklisto-ceramicznych. Elektrolity stałe zwiększają bezpieczeństwo stosowania baterii litowych.

Na rysunku 4 przedstawiono zmianę poziomów energetycznych w ogniwie z ciekłym elektrolitem w stanie równowagi termodynamicznej. Jeżeli potencjał elektrochemiczny anody znajdować się będzie powyżej LUMO to elektrolit będzie redukowany do momentu utworzenia warstwy pasywacyjnej, która będzie tworzyła barierę dla przepływu elektronów z anody do LUMO elektrolitu. Analogicznie, jeżeli potencjał elektrochemiczny katody będzie niższy niż HOMO elektrolit będzie utleniany, a tworząca się warstwa pasywacyjna zablokuje przepływ elektronów z HOMO elektrolitu do katody. Stabilną pracę ogniwa, można uzyskać jedynie w przypadku odpowiedniego wzajemnego położenia poziomów energetycznych anody, katody oraz elektrolitu. Poziomy energetyczne związane z reakcjami elektrodowymi (poziomy redoks) powinny znajdować się odpowiednio blisko, ale poniżej LUMO w przypadku anody, oraz powyżej poziomu HOMO w przypadku katody tzn., że różnica potencjałów chemicznych anody i katody w układzie otwartym powinna mieścić się w oknie elektrochemicznym elektrolitu: $eV_{OC} = \mu_A - \mu_C \leq E_g$

Jest to warunkiem termodynamicznej trwałości ogniwa.

W przypadku, gdy $\mu_A > LUMO$ lub $\mu_C < HOMO$ osiągnięcie kinetycznej równowagi wymaga utworzenia warstwy pasywacyjnej SEI. Proces ten powoduje poszerzenie okna elektrochemicznego dla danego elektrolitu.

Rys.4 Diagram energetyczny ogniwa z wodnym elektrolitem w równowadze termodynamicznej (układ otwarty). [4]

Kompatybilność elektroda/elektrolit

- Termodynamiczna stabilność elektrolitu względem elektrod jest możliwa jeżeli potencjały elektrochemiczne elektrod μ_C, μ_A leżą w oknie elektrochemicznym (jednak reakcje chemiczne pomiędzy elektrodą i elektrolitem mogą zachodzić).
- Jeżeli potencjały μ_C, μ_A znajdują się poza oknem elektrolitu stabilność można osiągnąć przez formowanie warstwy pasywacyjnej SEI na powierzchni elektrody
- Warstwa SEI powinna przewodzić tylko kationy Li^+
- Ponadto w czasie szybkiego ładowania, na warstwie SEI może powstawać pęknięcie. Metaliczny lit tworzy dendryty poza SEI zanim nastąpi „naprawa” pęknięć.

Parametry charakteryzujące ogniwo.

Siła elektromotoryczna ogniwa jest różnicą potencjałów występującą pomiędzy elektrodami w ogniwie odwracalnym w stanie równowagi w układzie otwartym.

Siłę elektromotoryczną ogniwa SEM definiuje wzór:

$$SEM = -\frac{\Delta G}{q} = -\frac{\Delta G}{nF} \quad (1)$$

gdzie: ΔG - zmiana entalpii swobodnej sumarycznej reakcji zachodzącej w ogniwie, n – liczba elektronów, F – stała Faradaya

Gdy przez ogniwo zaczyna płynąć prąd różnica potencjałów występująca pomiędzy elektrodami w ogniwie maleje w czasie (rys 5), zjawisko to nazywamy polaryzacją elektrod. Miarą spolaryzowania elektrody jest **nadnapięcie** wyrażone różnicą pomiędzy równowagowym potencjałem w układzie otwartym V_{OC} a różnicą potencjałów mierzoną pomiędzy elektrodami spolaryzowanymi określoną gęstością prądu V_T .

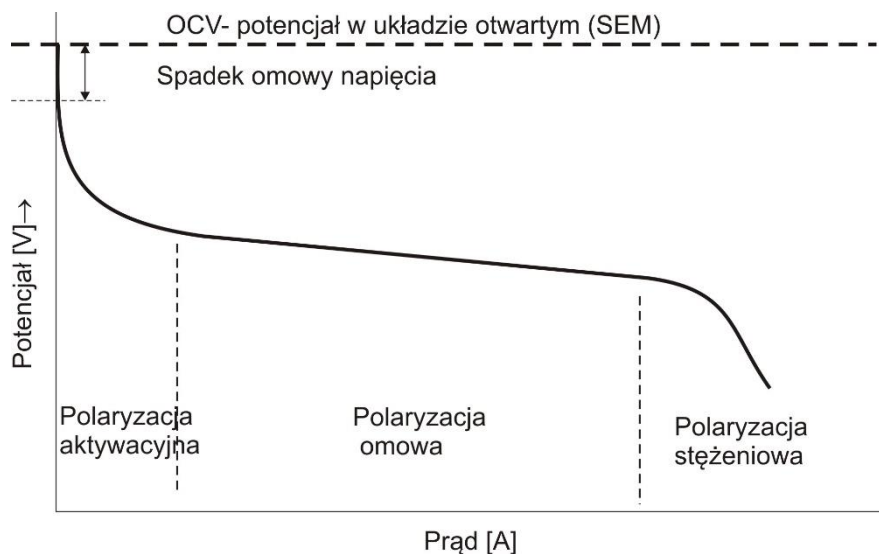
$$\eta = V_{OC} - V_T \quad (2)$$

W zależności od szybkości poszczególnych procesów przebiegających w ogniwie możemy wyróżnić:

Polaryzację omową $\eta_o = IR$ związaną z istnieniem oporów elektrycznych na elementach ogniwa takich jak elektrolit, elementy konstrukcyjne itp.

Polaryzację aktywacyjną η_A wynikającą z trudności związanych z przepływem ładunku przez granicę faz elektroda/elektrolit. Gdy procesy te zbyt wolno przebiegają na anodzie jej potencjał staje się bardziej dodatni, na katodzie powodują przesunięcie potencjału w kierunku wartości bardziej ujemnych.

Polaryzacja stężeniowa η_c wynika z trudności w transporcie jonów w elektrolicie i wytworzenia gradientu stężeń przy powierzchni elektrody.

Rys.5 Charakterystyka prądowo napięciowa. Rozładowanie ogniwa.

Potencjał termodynamiczny interkalacji litu (procesu rozładowania) zależy od chemicznego potencjału litu wewnątrz struktury materiału katodowego. Składa się na to stosunek sumy potencjałów chemicznych litu (μ_{Li^+}) oraz elektronów (μ_{e^-}), do stałej Faradaya (F):

$$E = - \frac{(\mu_{Li^+} + \mu_{e^-})}{nF} \quad (3)$$

Pojemność ogniwa określa ilość ładunku elektrycznego, możliwą do uzyskania podczas, gdy ogniwo jest w stanie naładowania. Dla ogniw litowych pojemność taką można określić za pomocą wzoru:

$$Q = I \cdot t = \frac{F \cdot m \cdot \Delta x}{3600 \cdot M} \quad Q_m (mAh/g) = 26806 \cdot \frac{\Delta x}{M} \quad (4)$$

gdzie: Q - pojemność akumulatora [Ah], i – natężenie prądu [A], t – czas [s], F - stała Faradaya 96500 [C/mol], Δx - zakres zmienności zawartości interkalowanego litu [mol], m - masa materiału katodowego, M - masa molowa materiału katodowego, Q – przepływający przez ogniwo ładunek

Ilość zgromadzonej energii określa iloczyn pojemności oraz siły elektromotorycznej ogniwa (przy założeniu, że SEM jest stałe w zakresie pracy ogniwa, ponieważ w ogólności wielkość zgromadzonej energii wyraża się wzorem całkowym).

$$W_m (Wh/kg) = E(V) \cdot Q_m (Ah/kg) \quad (5)$$

$$W = \frac{Fm}{3600M} \cdot \int_{\Delta x} E dx \quad (6)$$

Wolumetryczna gęstość zgromadzonej energii [Wh/dm³] oraz **grawimetryczna gęstość zgromadzonej energii** [Wh/kg]

Są to wielkości energii, zgromadzone przez ogniwo, przypadające na jednostkę objętości lub masy ogniwa.

Moc: Jest ściśle związana z napięciem i natężeniem prądu. Moc urządzenia można określić wzorem:

$$P(W) = I(A) \cdot E(V) \quad (7)$$

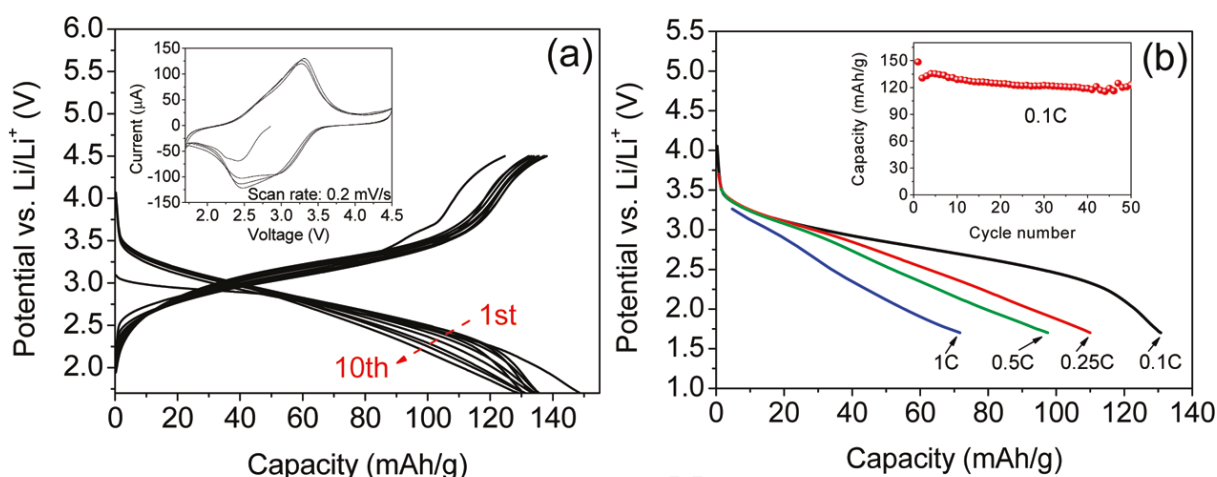
Odpowiednia moc jest niezbędna do zajęcia procesu interkalacji, a zatem do pracy baterii.

Czas życia baterii: Oznacza liczbę cykli, kiedy po pełnym naładowaniu bateria osiągnie wartość 80% pojemności wartości początkowej. Przez jeden cykl rozumie się proces rozładowania w pełni naładowanej baterii oraz jej naładowanie

Parametry określające podstawowe właściwości użytkowe materiałów elektrodowych:

- Zakres odwracalnej zmiany zawartości litu ($0 < x < 1$)
- Wartość współczynnika dyfuzji litu $D_{Li} = 10^{-8} \text{cm}^2/\text{s}$.
- Wartość przewodnictwa elektronowego.

Najpopularniejszą techniką stosowaną do badania baterii jest chronopotencjometria i jej odmiany w szczególności potencjometria z ograniczonym zakresem potencjałów GCPL. Za pomocą tej techniki rejestruje się krzywe ładowania/rozładowania przedstawiane w postaci zależności zmiany potencjału w czasie. Na ich podstawie możemy wyznaczyć wiele parametrów elektrochemicznych badanych układów m.in. ilość zmagazynowanego ładunku, pojemność baterii, ilość interkalowanego litu, energię, współczynniki dyfuzji litu w materiale badanym i elektrolicie czy też ilość cykli, możliwych do przeprowadzenia bez znacznego spadku pojemności materiału. Innym sposobem prezentacji krzywych ładowania/rozładowania jest zależność potencjału od od pojemności ogniwa (rys.6) lub ilości interkalowanego litu.

Rys.6 Przykładowe krzywe ładowania/rozładowania baterii litowej z katodą z $\text{FeF}_3 \cdot 0,5\text{H}_2\text{O}$ (a), krzywe rejestrowane przy różnych szybkościach rozładowania b) [5].

Szybkość rozładowania wpływa znacząco na czas życia baterii. Wraz ze wzrostem szybkości rozładowania zmniejsza się pojemność baterii (rys.6b) z powodu, nienadających za szybkim przepływem prądu, przemian chemicznych materiału aktywnego np. interkalacji litu. Przyczyną tego mogą być bariery tworzące się na granicy faz w postaci warstw związków gorzej przewodzących lit, lub przeszkody sferyczne w samym materiale.

Literatura:

1. Christian M. Julien, Alain Mauge, Karim Zaghib and Henri Groult, *Inorganics* 2(2014)132-154
2. Arumugam Manthiram, *J. Phys. Chem. Lett.*, 2(2011)176–184
3. J.-M. Tarascon and M. Armand, *NATURE*, 414 (2001)359-367
4. John B. Goodenough and Youngsik Kim, *Chem. Mater.*, 22(2010)587–603
5. Chilin Li, Lin Gu, Jianwei Tong and Joachim Maier, *ACS Nano* 5(2011)2930-2938

ĆWICZENIE 10: ELEKTROCHEMICZNE PRZEKSZTAŁCANIE I MAGAZYNOWANIE ENERGII, BADANIE PROCESU ŁADOWANIA/ ROZŁADOWANIA BATERII JONOWO-LITOWYCH.

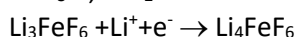
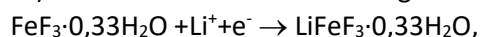
Celem ćwiczenia jest zapoznanie studenta z aparaturą do budowy i testowania baterii litowych. W ramach ćwiczenia studenci samodzielnie zbudują prototypowe ogniwo litowe w oparciu o badane w Zakładzie Metod Fizykochemicznych krystaliczne materiały związków fluorków żelaza. Zbudowaną baterią zostanie umieszczona w układzie pomiarowym, którego najważniejszą część stanowi wielokanałowy potencjostat firmy BioLogic VMP3. Zostanie przeprowadzony test baterii polegający na zarejestrowaniu zmian pojemności baterii litowej w czasie dla procesów rozładowania i ładowania.

W procesie rozładowania ogniwa zachodzą następujące reakcje na elektrodach:

Na elektrodzie ujemnej (anodzie):

Na elektrodzie dodatniej (katodzie) w zależności od zastosowanego materiału:

W procesie ładowania na obydwu elektrodach procesy podane powyżej przebiegają w przeciwnym kierunku.

Komponenty do budowy baterii:

- Materiał katodowy: Li_3FeF_6 lub $\text{FeF}_3 \cdot 0,33\text{H}_2\text{O}$, spoiwo w postaci teflonu (PTFE, $(\text{C}_2\text{F}_4)_n$), węgiel aktywny
- Materiał anodowy: metaliczny lit
- Separator: sączeł z włókna szklanego
- Elektrolit: 1M LiPF_6 w mieszaninie węglan etylenu i węglan dimetylenu w stosunku 1:1
- Części składowe baterii guzikowych: dolna i górna część oprawki wraz z uszczelką, sprężynka, przekładka.

Aparatura:

- Prasa do przygotowania pastylek z materiału aktywnego.
- Komora rękawicowa do pracy w atmosferze gazu obojętnego.
- Prasa do zaciskania i otwierania baterii guzikowych

Potencjostat wielokanałowy do standardowych badań elektrochemicznych, badania korozji, testowania baterii i ogniw fotowoltaicznych oraz półprzewodników producent BioLogic model VMP3 z przystawką do spektroelektrochemii.

Wykonanie ćwiczenia:

1. Przygotowanie pastylki z materiału aktywnego.

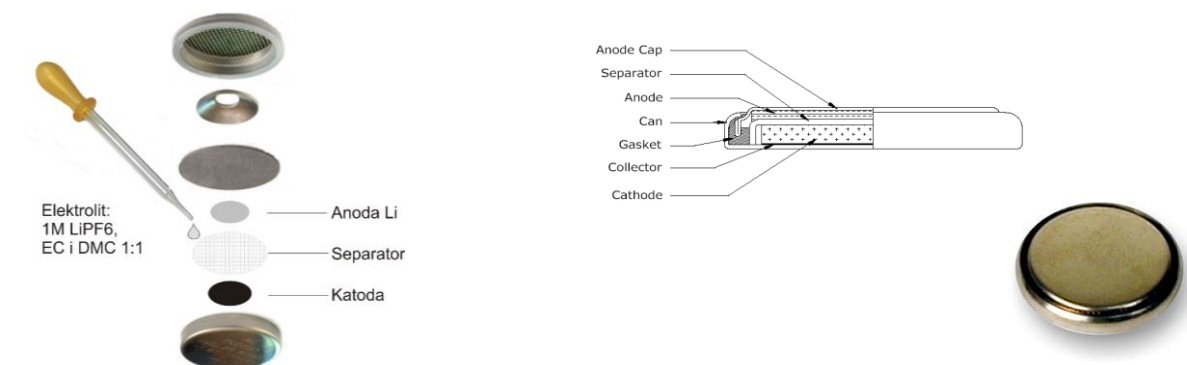
Przygotować 100 mg mieszaniny o następującym składzie procentowym 63% materiału aktywnego 30% węgla aktywnego i 7% PTFE. W tym celu odważyć odpowiednie ilości poszczególnych składników i dokładnie utrzeć je w moździerz. Odważyć 25 mg mieszaniny przenieść ją do odpowiedniej formatki i przy pomocy prasy laboratoryjnej sporządzić pastylkę. Czynność powtórzyć trzykrotnie do całkowitego zużycia materiału. Pastylkę przenieść do komory rękawicowej zgodnie z instrukcją prowadzącego.

2. Budowa baterii litowej:

Zbudować baterię litową składając wszystkie komponenty zgodnie ze schematem umieszczonym na rysunku. Baterię zacisnąć w prasie znajdującej się w komorze rękawicowej. Następnie baterię wyjąć z komory i umieścić w statywie podłączonym do potencjostatu VMP3 BioLogic.

3. Elektrochemiczna charakterystyka baterii litowej:

Zarejestrować po 5 cyklach rozładowania/ładowania baterii przy obciążeniu 0,2C. Wyznaczyć pojemność grawimetryczną i ilość interkalowanego litu w kolejnych cyklach. Porównać wartości obliczone z pojemnością teoretyczną dla badanego materiału. Sporządzić zależność pojemności ogniwa od liczby cykli.

Rys1 Budowa guzikowej baterii litowej

Sprawozdanie:

Raport powinien zawierać:

- Krzywe rozładowania/ładowania uzyskane w eksperymencie w postaci zależności potencjału elektrody badanej od czasu, ładunku, oraz ilości interkalowanego litu.
- Obliczenie grawimetrycznej pojemności teoretycznej C_T badanego materiału oraz czasu osiągnięcia tej pojemności w warunkach przepływu prądu o wartości $I=(0,2C)$ mA

$$C_T = \Delta x \cdot \frac{26805,55}{M} \left[\frac{mAh}{g} \right]$$

- Przykładowe wyliczenia eksperymentalnej pojemności baterii oraz ilości interkalowanego litu.

$$Q = I \cdot t$$

$$C = \frac{I \cdot t}{m_s}$$

$$C = \frac{I \cdot t}{m_s} = \Delta x \cdot \frac{26805,55}{M}$$

$$\Delta x = \frac{C \cdot M}{26805,55}$$

- Krzywą zależności pojemności od liczby cykli.
- Wnioski dotyczące porównania pojemności baterii uzyskanej w eksperymencie z wartością teoretyczną oraz konkluzje odnoszące się do rejestrowanych zależności.

Wymagania:

1. Interkalacja - definicja
2. Typy struktury związków zdolnych do interkalacji.
3. Budowa ogniw litowych
4. Jakie cechy powinny posiadać: katoda, anoda, elektrolit?
5. Jaką rolę w materiale elektrodowym pełni spoiwo i węgiel aktywny?
6. Dlaczego różnica pomiędzy potencjałem elektrochemicznym anody i katody powinna być mniejsza niż okno potencjałów elektrolitu podstawowego.
7. Dlaczego użyteczny materiał elektrodowy musi być dobrym przewodnikiem jonowym i elektronowym?
8. Parametry charakteryzujące ogniwo?

LITERATURA

Informacje zawarte we wstępie do ćwiczenia.